

I - Wie het zaad plant moet ook voor de boom zorgen.

Goedemiddag, vandaag stel ik mezelf 2 keer voor. Mijn naam is Roland Rodgers en ik ben werkzaam bij Urban Skillsz in Rotterdam. Bij deze organisatie ben ik coördinator in de jeugdhulp. We werken met kwetsbare jongeren. Jongeren die uit zijn gevallen in het onderwijs wegens gedragsproblemen en jongeren die uit gesloten instellingen komen of jeugd detentie.

Zoom je in op deze jongeren dan is er regelmatig sprake van één-ouder-gezinnen die vaak worden vervuld door alleenstaande moeders. Zo komt het voor dat ik intakes en evaluatiegesprekken houd zonder dat er een vader bij is. Soms ligt dat aan dat de vader overdag werkt maar vaker nog aan het ontbreken van een betrokken band bij de opvoeding van hun kind. Bij groepstrainingen over zelfbeeld & identiteit stellen wij weleens de vraag, en die ik ook aan jullie wil voorleggen;

Wie heeft het gevoel dat zijn vader betrokken is bij jouw opvoeding?

*Steek je hand in de lucht als je vindt dat jouw vader betrokken is / houd je hand omlaag als dit niet geval is.

Op de jongerengroep krijg ik hooguit anderhalf hand omhoog. De reden dat we dit thema tijdens het zelfbeeld & identiteit training behandelen, is dat we zien dat het ontbreken van de vader een sterke factor is in het hebben van een negatieve zelfbeeld en probleemgedragingen.

De vraagstukken rondom vaderschap en vaderbetrokkenheid zijn een rode draad in mijn leven. Ik kom uit een Nederlands-Arubaanse familie. In beide wortels van mijn stamboom is er sprake van het ontbreken van een vader tijdens de opvoeding van het kind of een verstoorde relatie tussen vader en kind. Toen ik geboren werd in 1991 was mijn vader er wel, voor zowel mij als mijn oudere broers die niet zijn biologische kinderen zijn. Tot op de dag van vandaag ervaar ik dit als bijzonder. Waarom? Omdat zijn vader, mijn opa, niet betrokken was bij zijn opvoeding. Als je kijkt naar de negatieve effecten en patronen binnen families en gemeenschappen waarbij vaderbetrokkenheid ontbreekt, moet je ontzettend krachtig zijn om dit patroon te doorbreken en op een positieve manier betrokken te zijn bij jouw nazaad. Ik zie deze kracht terug bij mijn vader maar ook bij mijn Nederlands-Arubaanse broers die, wel en niet samen zijn met de moeder van hun kind. Zij doen er alles aan om de persoon te zijn die zij gemist hebben.

Diezelfde vader van mij heeft mij in 2016 gestimuleerd om in het kader van afstuderen onderzoek te doen op Aruba. Ikzelf had al de wens om wat te betekenen voor het eiland. In gesprekken met mijn vader kwamen we tot de conclusie dat het vraagstuk "brain drain" op het eiland de aandacht nodig heeft. Zoveel Arubanen die naar het buitenland gaan om te studeren en niet meer terugkomen. Die kennis en expertise die wordt opgedaan ziet het eiland vaak niet terug.

Tot ik in contact kwam met de Kindertelefoon van Aruba. Zij legde mij het vraagstuk van de vaderbetrokkenheid op het eiland voor. Roland, we hebben cultureel gezien een hoop te doen om de vaderbetrokkenheid op het eiland te stimuleren, deze is namelijk relatief laag. Hoe kunnen we dit doen? Ik pakte mijn koffers in en ben voor een half jaar naar het eiland gegaan om daar de vaderbetrokkenheid te onderzoeken.

Factoren van een mindere mate van vader betrokkenheid.

1. We kunnen ver terug gaan naar het Afrikaanse en Zuid-Amerikaanse continent. Waarbij er sprake was dat de vader kinderen had bij meerdere vrouwen. Zijn primaire taak was om te jagen. Vrouwen in het dorp ontfermde zich over de zorg en opvoeding van de kinderen.
2. We kunnen ver terug gaan naar de Transatlantische slavernij toen gezinnen ontworcht werden. Tot Slaaf gemaakte vaders onder dwang kinderen maakte bij verschillende vrouwen, verkocht werden en hun gezinnen nooit meer terug zagen.
3. We kunnen iets minder ver terug gaan naar de traditionele man-vrouw verdeling tijdens de industriële revolutie. De vader zorgt voor brood op de plank, de vrouw wederom voor de opvoeding en zorg van het kind.
4. We kunnen naar het heden gaan waarbij vrouwen, in de al opgebouwde matrifocale cultuur, de zorg en opvoeding op hun nemen. Een goed voorbeeld hier is als we kijken naar de opvoeding

van mijn Arubaanse vader. In afwezigheid van zijn vader en het ontbreken van een gezonde opvoedingssituatie bij de familie van zijn moeder was het zijn tante aan vaderszijde die vroeg aan haar moeder, de oma van mijn vader, om het kindje en moeder in huis te nemen. De zorg in dat huis werd geregeld door zijn oma, tante en eigen moeder. Zijn ooms en opa waren wel in huis, toonde liefde en betrokkenheid maar een echt vaderrelatie ontbrak. Mijn vader zei laatst ook de vrienden waar hij mee optrok hadden ook geen betrokken vader. Ze hadden elkaar. Als hem nu wordt gevraagd wie de belangrijkste personen zijn geweest in zijn ontwikkeling zijn dat 2 vrouwen; zijn oma en zijn schoonmoeder. Als ik de vraag stel aan de jongeren waarmee die we in de jeugdhulp begeleiden krijg ik een soortgelijk antwoord: Mijn moeder is de meest belangrijke persoon in mijn opvoeding. Als ik die vraag stel aan mezelf dan benoem ik mijn vader.

De genoemde factoren zien we vaak terug in Caribische en zwarte bevolkingsgroepen over de hele wereld maar ook in andere bevolkingsgroepen.

5. Daarnaast vond ik nog 1 mogelijke demografische factor op te merken op Aruba, maar hier is meer onderzoek voor nodig. In percentage zijn er meer vrouwen op het eiland dan mannen. Het zou dus ook best kunnen zijn dat de concurrentie voor een man op Aruba hoger is en de kans wordt vergroot dat de man kinderen kan krijgen bij meer dan 1 vrouw. En dus ook niet altijd betrokken is bij maar 1 gezin.

Positieve attitude van vaders maar ervaren een negatieve attitude van moeders.

Verder in het onderzoek ging ik in gesprek met vaders. Binnen 2 weken had ik meer dan 200 ingevulde enquêtes van vaders op straat, brandweermannen, ambtenaren, medewerkers van het afvalverwerkingsbedrijf, jonge vaders, oude vaders, vaders met 1 kind, met meerdere kinderen, meerdere kinderen bij meerdere vrouwen, vaders die wel of niet samen waren met de moeder van hun kind. Het toonde achteraf al de welwillendheid aan van Arubaanse vaders om mee te doen. Het resultaat van dit onderzoek was dat de vaders een positieve attitude hadden ten opzichte van de opvoeding van hun kind. Gesprekken met vaders die niet of in mindere mate betrokken waren brachten ook te weeg dat zij wel betrokken wilde zijn maar soms niet wisten hoe. Ze hadden behoefte om hier hulp bij te krijgen. Wat zij ervaren was een negatieve relatie met de moeder van het kind.

Een heel belangrijke factor in de vaderbetrokkenheid is dan ook de attitude van de moeder. Als gatenkeepers of terwijl poortwachters van de opvoeding van het kind is het belangrijk dat zij de vaders toe laten, stimuleren en ondersteunen in de opvoeding. In een matrifocale cultuur kan dit nog wel belemmerend werken in de stimulatie van vaderbetrokkenheid. Vrouwen op de Caribische eilanden hebben vaak een negatieve attitude ten opzichte van de vader in de opvoeding. Zij vinden dat de vaders vaak onverantwoordelijk zijn. Het zorgt ervoor dat de moeders vaak alle opvoedingstaken op zich nemen omdat zij vinden dat ze het beter kunnen uitvoeren.

De invloed op het kind. Een vader die betrokken is bij de opvoeding zorgt voor een stimulans in de cognitieve en sociale ontwikkeling van het kind. Ook het sociale gedrag van kinderen blijkt een voordeel te hebben bij de betrokkenheid van vaders. Zo delen kinderen van betrokken vaders vaker hun gedachten en gevoelens met anderen en gaan zij eerder relaties aan (Stolz, Barber & Olsen, 2005).

Naast deze stimulerende invloeden is vaderbetrokkenheid ook een beschermende factor tegen emotionele- en gedragsproblematiek. Vaderbetrokkenheid biedt bijvoorbeeld bescherming tegen depressiviteit en onzekerheid bij kinderen (Allgood, Beckert & Peterson, 2012). Daarnaast zorgt vaderbetrokkenheid voor een hogere supervisie in de opvoeding waardoor delinquent gedrag bij kinderen minder vaak voorkomt (Mendle et al, 2007).

De gevolgen van vaderafwezigheid worden ook duidelijk bij het onderzoek naar vaderbetrokkenheid op Curaçao. Hieruit blijkt dat meisjes die opgroeien zonder vader vaker seksueel gedrag vertonen op vroege leeftijd (van Brummen-Girigori & Buunk, 2016).

De invloed op moeder en vader zelf. Naast de invloeden op het kind hebben ook moeders en vaders zelf baat bij vaderbetrokkenheid.

Een hogere mate van levensgeluk en productiviteit op werk wordt aangegeven door betrokken vaders (Levtov et al., 2015).

Ten slotte was er de verwachting dat wanneer vaders op Aruba betrokken zijn, moeders minder lasten ervaren in de zorg van hun kinderen (Unicef, 2013). Levtoev et al., (2010) geeft aan dat bij vaderbetrokkenheid de ruimte ontstaat voor moeders om te participeren op de arbeidsmarkt waardoor gelijkheid tussen man en vrouw niet alleen toeneemt in de opvoeding maar ook op de arbeidsmarkt.

Aan de hand van mijn onderzoeksdata en advies heeft de Kindertelefoon een landelijke campagne opgestart om de vaderbetrokkenheid op Aruba te stimuleren doormiddel van een vaderschapscursus genaamd Best Dad Ever. In 2018 hebben zij een pilot gedraaid met een groep vaders. In 2019 zijn er 2 cursusgroepen gestart met gedetineerde vaders. Door Covid heeft een vervolg op dit programma op zich laten wachten maar onlangs hebben zij opnieuw een cursus gehouden waarbij een groep vader de cursus met succes heeft gevolgd. Het samen zijn met andere vaders, het bespreken van knelpunten en successen.

II - Persoonlijke band

Voor dit stuk heb ik mijn laptop niet nodig. Voorafgaand aan dit symposium vroeg iemand mij "wat is jouw relatie tot Bob?". Ja Bob wat is onze band eigenlijk? Ik kan zeggen dat dit een bijzondere band is. Bob je kent me al meer dan de helft van mijn leven en je hebt mij vanuit jouw beroepsbril zien op groeien van puber tot jong-volwassene.

Ik had gezegd dat ik mijzelf 2 keer zou voorstellen. Mijn naam is Roland Rodgers en ik ben 31 jaar oud. Toen ik 12 jaar oud was, ergens in 2003 op vrijdag de 13e, in het kamertje grenzend hier aan de parkeergarage is mij verteld dat ik leukemie had. Aan de reactie van mijn ouders kon ik aflezen dat er iets ernstig met mij aan de hand was.

In die periode heeft Bob als medisch maatschappelijk werker mijn ouders bij gestaan. In de gangen van het Sophia-Kinderziekenhuis keek ik als 12 jarige omhoog en zag ik een goedlachse man met een positieve uitstraling. Verder kon ik je toen niet omdat ik mijn eigen kind-maatschappelijk werker had in Leiden waar ik opgenomen werd. Ook hier in het Erasmus hielden ze mij onder controle, mede door de nabijheid van het Erasmus voor mij en de familie. Ik hoorde in die tijd mijn ouders weleens zeggen in gesprekken dat je een aardige man was en de hulp prettig was. Achteraf zeggen zij nog weleens dat ze veel hebben gehad aan het medische team en ze noemen dan de namen op van alle specialisten waaronder die van jou.

Ik spoel vooruit toen ik een jaar of 15 was en ik last kreeg van mentale en gedragsproblemen. Ik was flink aan het puberen maar de impact en nasleep van het ziek zijn had nog meer vat op mij. Ik had een negatief zelfbeeld; toen ik uit het ziekenhuis kwam was ik dun, mager en had ik weinig kleur. Dit stond sterk in contrast met de jongen die ik was. Ik had weinig kracht en conditie en toch verwachtte de wereld, althans zo ervaarde ik dat, dat ik volledig kon meedraaien. Ik bleef echter niet meer als laatst over tijdens de piepjes test van gym zoals ik altijd deed en ik had weinig vertrouwen in mijn eigen kunnen. Ik moest letterlijk alles opnieuw opbouwen en vergaren, van spierkracht en conditie tot aan het zelfvertrouwen. Het opbouwen ging mij niet snel genoeg. Van kleins af aan praat ik niet graag over mijn gevoelens, ik uit ze meestal door te handelen. In de periode van ziekte en herstel werd deze houding nog meer aangesterkt omdat ik niet wilde dat mijn ouders en broers nog meer verdriet ervaarde of zich nog meer zorgen over mij maakte. Tenminste die overtuiging had ik.

Emoties uiten zonder te praten en door te handelen: Ik kan mij herinneren dat ik tijdens mijn ziekenhuisopname in de speelruimte een graffiti-piece tekende met de letters O.M.A., ik tekende aan beide kanten vleugels. Onder de piece schreef ik de betekenis van de afkorting. Toen de maatschappelijk werker aan mij vroeg wat het betekende, kon ik me moeilijk verwoorden, ik stotterde en herhaalde maar wat er stond geschreven "Old-Magic-Angel". Na maanden van opname, werd ik in december ontslagen uit het ziekenhuis. De volgende maand in januari, zonder haar gezien te hebben kwam mijn oma te overlijden.

Emoties uiten zonder te praten en door te handelen: Ik werd een week geschorst van school omdat ik belandde in een vechtpartij nadat ik met mijn inmiddels negatieve kijk op de wereld,

dacht dat iemand op het schoolplein mij uitlachte. Nadat ik geschorst werd hebben mijn ouders mij erop aangedrongen dat ik nu echt met iemand MOEST praten.

In die week erop ben ik op intake geweest bij een maatschappelijk werker in het Sophia-Kinderziekenhuis en ik kan mij herinneren dat het niet klikte. Ik voelde mij niet begrepen en het voelde alsof ik te kinderlijk werd ingeschat. Achteraf was ik ook nog te eigenwijs om iemand zijn hulp te accepteren, te gesloten en te trots.

Toen het even later opnieuw mis ging met mij heeft mijn moeder voorgesteld om te kijken of ik kon praten met Bob. Dit was buiten de lijntjes, Bob gaf immers medisch maatschappelijke zorg aan volwassenen. Nog steeds weet ik eigenlijk niet waarom Bob het een kans heeft gegeven om mij hulp te verlenen, terwijl dit buiten zijn reguliere hulpverlening plaatsvond. Misschien door de goede verstandhouding die hij had met mijn ouders? Het bleek in ieder geval een schot in de roos te zijn. Vanaf het eerste gesprek die ik met Bob voerde klikte het goed en kreeg ik door reflectie en opdrachten, de wijsheid en bewustwording die me heeft gesterkt.

Ik heb Bob verteld dat ook in tijde van zijn afwezigheid ik terug denk aan de gesprekken die we hebben gevoerd en ik me dan bekrachtigd voel. Dit zijn momenten dat ik twijfel en reflecteer. Met andere woorden de impact van de hulpverlening van Bob blijft mij continue positief ontwikkelen.

Rond mijn 18e levensjaar heb ik weer bij Bob kunnen aankloppen. Ik had ondertussen een ernstig ongeluk meegemaakt op Aruba en ging mijn volwassenheid in. Bob stond altijd klaar om mij te begeleiden in het leren kennen en ontdekken van mezelf. Bob weet het niet meer maar toen ik als student een keer door het Erasmus MC liep om sneller bij de tramhalte te komen zag ik hem plots buiten zitten voor het kamertje waar de diagnose leukemie werd vastgesteld, zonnestrallen op zijn gezicht. Ik herinner me dat ik dat bijzonder vond.

Bijzonder vond ik ook dat ik kort daarna weer op bezoek kwam. Ik leerde tijdens mijn studie over de systeemtheorie en Bob bleek hier ook gelijktijdig een soortgelijke cursus over te volgen. In die sessie hebben we samen het gezinssysteem van mijn gezin geanalyseerd. Hierop aansluitend heb ik als huiswerkopdracht de gezinsleden gevraagd om ieder een brief naar mij te schrijven om mij als persoon te beschrijven. De brieven zijn heel belangrijk in mijn ontwikkeling geweest.

Deze bijzondere momenten hebben wij de afgelopen jaren ook meegemaakt. Een goede vriendin van mij besloot in 2020 te gaan werken in het Erasmus MC ook als medisch maatschappelijk werker. Ik vroeg haar ken je Bob? Kort daarna heeft ze jou aangesproken en verteld over mij. Ze vertelde mij dat je ontroerd werd en vroeg of ik contact met je wilde opnemen. Door alle coronaperikelen hebben wij elkaar pas in het najaar van 2021 gesproken en wat bleek? Beide zijn we bezig met het thema vaderschap op zowel wetenschappelijk als persoonlijk vlak. Ik heb je verteld dat de afgelopen periode onverklaarbare dingen gebeuren in mijn leven, 1 van die momenten zijn de totstandkomingen van onze band. De laatste gesprekken die wij hebben gevoerd waren in het bijzijn van mijn vader. In 2 sessies heb jij het gesprek met mijn vader geleid. Dit zijn een van de meeste waardevolle gesprekken geweest in mijn leven.

Tot slot voel ik me vereerd en ben ik dankbaar dat je mij dit podium hebt gegeven om te spreken over vaderbetrokkenheid.

Bob, voor eeuwig bedankt voor wat je voor mij en mijn familie heb betekend. Je hebt mij altijd de vragen gesteld maar nu wil ik jou vragen om op te staan en een knuffel te ontvangen.

Bedankt namens familie Rodgers,

Roland.